

DELO - EDINO MERILO ZA DRUŽBENI POLOŽAJ ČLOVEKA

Nova ustava SFRJ in X. kongres ZKJ sta z razrednih pozicij in zvesta že davno začrtanim potem boja za osvoboditev dela odločno opredelila položaj delovnega človeka pri odločanju o sredstvih, pogojih in sadovih dela in na tej podlagi gradimo delegatski sistem, ki revolucionarno rešuje tudi nakopičene probleme družbenega položaja žensk. Določitev dela kot edinega merila za družbeni položaj človeka, temeljna ustavna pravica do odločanja delavcev o sredstvih, pogojih in sadovih dela, neposredna poveza dela z upravljanjem ter svobodna menjava dela med udeleženci v neposredni produkciji in družbeni dejavnosti - to je pot za premagovanje protislovij v položaju žensk. To pa seveda ni mogoče brez njihove aktivne udeležbe, prevzeti morajo vlogo subjekta - enako kot med NOB. Z ustavo začrtanega revolucionarnega koraka, ki ima tako deljnosežni pomen za emancipacijo delavca in ženske, pa ni mogoče uresničiti s prepuščanjem stvari samotoku.

MED DELOM IN MATERINSTVOM

Konflikte med materinstvom in delom rešuje novi ustavni sistem predvsem kot družbena nasprotja, kjer so starši, delavci in občani subjekti podružbljanja skrbi za otroke in nosilci odgovornosti za vsakdanje potrebe ljudi v okviru temeljnih organizacij združenega dela, krajevnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Ustava določa krajevno skupnost kot osnovni vir podružbljanja in ji s tem podeljuje značaj razširjene družine, se pravi, da prerašča individualni interes v družbenega, družbeni interes pa pojmuje kot svojega.

MARKSISTIČNA MISEL USMERJEVALKA

Za prihodnost je zelo pomembno, da smo se te problematike lotili z marksističnega stališča. Saj je prav marksistična misel tista, ki nas usmerja v sodobnem dogajanju, s katero lahko prodremo v jedro tega tako ohlapnega kot dolgoročnega procesa, da je vsako pričakovanje, da bi vse naše cilje lahko uresničili v desetih letih, pravzaprav nemarksistično. Saj gre pri tem za to, da odpravimo ostanke odnosov, tisočletja negovanih od privatne lastnine, za to, da od mre država, da se osvobodi delo in da pride prav v tem okviru do popolne emancipacije žensk in moških.

(Citirani odlomki so med Izbranimi teksti Vide Tomšič I in II za madino, ki so izšli lani v zbirki Novi vidiki pri Zavodu za solstvo SRS)

ZAPOSLOVANJE ŽENSK - KLJUČNA POTEZA RAZVOJA

Ugotovljeno je bilo (v stališčih, ki so jih izglasovali predstavniki vlad na Svetovni konferenci Združenih narodov ob mednarodnem letu žensk v Mehiki, na 60. zasedanju Mednarodne organizacije dela 1975 v Ženevi in na zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov istega leta - op. ur.), da je za položaj žensk in za razvoj družbe nujno neposredno sodelovanje žensk pri delu, v gospodarskem razvoju države, v političnem življenju in v vseh funkcijah odločanja in upravljanja. Pri vključevanju žensk v celotno družbeno življenje ni posredi samo izključno paternalistična pomoč ženskam, marveč nova struktura proizvodnih sil in odnosov, kar je danes eno od ključnih vprašanj razvoja vseh družb in sveta...

...Funkcija matere in gospodinje je postavljena ob funkcijo ženske delavke, neposredne proizvajalke. Konflikte, ki pri tem nastajajo med temi funkcijami, je treba razreševati kot skupno vprašanje družbe in ne kot doslej najpogostejše kot »pomoč ženskam«, ki bi morale prevzeti nove funkcije ob svoji nespremenljivi vlogi v družini. Delež žensk v razvoju je bil z ozirom na to doslej pogosto zastavljen dvosmiselno. Sedaj je takšna dvosmiselnost in s tem možnost za različna tolmačenja zmanjšana, ker so istočasno predvidene velike spremembe v družbi in vlogi moškega, ki jih je treba tudi plansko uveljaviti. Če so doslej imeli ženske za rezervno delovno silo, se je sedaj začelo utrjevati stališče, da je zaposlovanje žensk in nasploh ekonomsko aktiviranje žensk ključna poteza nadaljnjega razvoja in družbene preobrazbe.

(Citirani odlomki so iz prispevka Vide Tomšič O nekaterih vprašanjih položaja žensk v sodobnem svetu s posvetovanj v Portorožu leta 1976 na temo Družbeni položaj ženske in razvoj družine v socialistični samoupravni družbi.)

ZAPOSLENOST IN NEZAPOSLENOST

Najbolj ženska občina v Jugoslaviji

Občina Center ima nenavaden rekord: zaposluje najvišji odstotek žensk ne le v Ljubljani, marveč v vsej Jugoslaviji. Od vseh zaposlenih je v Centru kar 57,5 odstotka žensk, v Ljubljani pa 45 odstotkov. Glede na to, da so se razmere v našem gospodarstvu v zadnjem času precej spremenile, nas je zanimalo, kako je kaj z zaposlovanjem žensk v naši občini oziroma v Ljubljani.

Po podatkih skupnosti za zaposlovanje občine Center trenutno čaka na zaposlitev 226 ljudi, medtem ko jih je bilo lani v tem času le 153. Kljub temu je odstotek nezaposlenih do zaposlenih domala neznamenat, saj znaša komaj 0,32%, pri ženskah pa le 0,25%, ker sta med nezaposlenimi 102 ženski. Od teh jih je največ s srednjo izobrazbo (30), z visoko (25), nekvalificiranih je 15, priučenih 14 in s poklicno šolo 12. Seveda je med temi tudi nekaj takih, ki jih je težko

zaposliti bodisi zaradi kvalifikacije bodisi zaradi osebnih vzrokov. Nekatere bi lahko dobile delo zunaj Ljubljane, a zaradi različnih vzrokov ne morejo ali nočejo drugam.

Na skupnosti za zaposlovanje so nas še opozorili, da je nezaposlenih najbrž precej več, kajti vsi se ne obračajo za delo na skupnost, marveč najprej iščejo razne zveze, poznanstva in se tudi sami obračajo na delovne organizacije. Ko vse to izčrpajo, kar zlasti velja za mlade, se šele oglašijo na

skupnosti. Kaže, da bo le-teh vedno več, kajti odklenkalo je celo poklicem, ki so bili še vse do nedavnega najbolj iskani.

Tako je na primer s pravniki, ekonomisti, ekonomskimi tehnikami, administratorji. Vse doslej se jih je veliko šolalo ob delu in so množično bežali iz proizvodnje, trgovine in zdravstva v pisarne.

Preveč je tudi socialnih delavcev, saj jih kar 14 čaka na delo v Ljubljani. Tudi natararjev, vsaj v Ljubljani, nič več tako ne iščejo kot doslej, saj 13 natararic čaka na delo. Zasičena so tudi delovna mesta arhitektov, profesorjev angleščine ter biologije in inženirjev kemije.

Z lučjo pri belem dnevu pa v Ljubljani še naprej iščejo medicinske sestre, kar posebej velja za našo občino, snažilke, vzgojiteljice, učiteljice razrednega pouka, profesorice fizike, matematike in delavke za tekočim trakom.

Skratka, delovna mesta so se precej zaprla in marsikdo ne bo mogel izbirati dela po svojih željah, marveč bo delal tisto, kar mu bodo ponudili.

A. P. A.

MALA ANKETA

Nobeno delo ni težko, če ga imaš rad

MAJDA KASTELIC (prodajalka): »V trgovini se vedno kaj dogaja. Zanimivo je delati z ljudmi, četudi niso vsi prijazni. Poleg tega smo prodajalna modnih oblačil in vedno je kaj novega, zanimivega, da si na tekočem z modo. Poklica brez slabe plati bržkone ni, no in slaba plat našega je ta, da smo ves dan na nogah, da delamo, kadar so drugi prosti, se pravi ob sobotah in popoldne.«

LIDIJA DOLINŠEK (tajnica): »Delo tajnice je sila pestro in zanimivo, po drugi strani pa tudi utrudljivo. Sestoji namreč iz vrste drobnih opravil, s katerimi ne moreš pokazati kakih rezultatov, vzamejo pa veliko časa. Predvsem to ni samo delo s papirji, marveč tudi z ljudmi in to je svetla plat našega poklica. Mislim, da bi se težko odločila za kakšen drug poklic.«

VIKI ŽORŽ (blagajničarka): »Ni prijetno delati v zakajenem prostoru, kjer se nenehoma menjajo vsakovrstni ljudje, tudi nerodni in vinjeni. K sreči so vmes tudi prijazni in zabavni gostje, kar daje človeku novo voljo do dela. Če ne bi imela rada ljudi in če jih ne bi skušala razumeti, bi ne vztrajala v gostinstvu. Tako pa nobeno delo ni težko, če ga imaš rad, tudi vrtenje blagajne in preštevanje denarja ne.«

8. marec

8. marec, dan žena!
Vsak darilo naj pripravi,
šopek zavije,
stanovanje pospravi
in posodo pomije.
8. marec, 8. marec,
dan mamic in tetk -
in vseh žena

PATRICIJA EČIMOVIČ
3. b, OSNOVNA ŠOLA LEDINA

DEJSTVA

Dejstvo je, da zaščita delavk in pri nas stroški podružbljanja skrbi za materinstvo in družinskih funkcij pri nas, kot so na primer porodni dopust, bolezenski izostanki zaradi otrok, skrb za otroke in tudi krajša delovna doba sama, seveda obremenjuje ceno izdelka in zmanjšuje prodajo! Vezani smo na določene omejitve. Zato je tudi vprašanje skrajševanja delavnika, še boljše zaščite ob porodu in boleznih, deloma povezano tudi z bojem za uveljavitev take zaščite po vsem svetu.

PRIPRAVILA ANKA ŠTRUKELJ

VESNA MEKINDA (frizerka): »V našem salonu ni nikoli dolgčas. Včasih se mi dozdeva, kot da se pri nas odvija jo oddaje v živo. Zato je moje delo posebej zanimivo in često pozabim na bolečine v nogah, kar je druga plat frizerskega poklica. Tudi roke večkrat trpijo, zlasti pred prazniki, ko je pri nas gneča in je vmes veliko takih, ki želijo pričesko, narejeno s pomočjo krtač in sušilca za lase. Kljub vsemu imam rada svoj poklic in mislim, da bi se težko vživela v kako enolično delo v pisarni ali kje drugje.«

LJUBICA DESPOTOVIČ (snažilka): »Ni težko biti snažilka, če so ljudje okrog tebe prijazni in znajo spoštovati tudi tovrstno delo. Ne moti me prah, ne pomivanje po tleh; motilo pa bi me, če bi bili pisarniški delavci pretirano zatevni in bi terjali od mene več, kot zmorem. V stari stavbi je težje vzdrževati red in čistočo kot v novi in to, tu v 'Delu', tudi upoštevajo. Slaba stran mojega dela je edinole osebni dohodek. A bolje je tanka kuverta kot nobena kuverta, zlasti ker je težko najti delo v popoldanskem času, kar je zame nujno zaradi varstva otrok, ki niso v vrtcu. Kaj si želim? Da bi mi delovna organizacija priskrbela službeno obleko in obutev.«